

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירת ימי-הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)	{	28 – (14 × 2) נקודות	
פרק שני: סיפור (כולל יצירת עגנון)		{	72 – (24 × 3) נקודות
פרק שלישי: רומאן ונובלה (לא כולל יצירת עגנון)			
פרק רביעי: דרמה			
פרק חמישי: ספרי קריאה / סיפור שלא נלמד			
סה"כ – 100 נקודות			

עליך לענות על חמש שאלות, לפי ההוראות האלה:

מהפרק הראשון ענה על שתי שאלות. (לכל שאלה 14 נקודות; סה"כ – 28 נקודות)

מהפרקים השני, השלישי, הרביעי והחמישי, ענה על שלוש שאלות, כל אחת מפרק אחר (לכל שאלה – 24 נקודות; סה"כ – 72 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.

ד. הוראות מיוחדות: 1. רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

2. חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות שנלמדו.

3. אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

4. שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טייטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

ה ש א ל ו ת

שים לב!

מהפרק הראשון (שאלות 1-10) עליך לענות על שתי שאלות
(לכל שאלה – 14 נקודות; סה"כ – 28 נקודות).

פרק ראשון: שירה (שירת ימי-הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

ענה על שתיים מהשאלות 1-10 (לכל שאלה – 14 נקודות).

שירת ימי-הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שחר אַבְקָשָׁה / ר' שלמה אבן גבירול

שַׁחַר אַבְקָשָׁה, צוּרִי וּמְשֻׁנְבִי, / אֶעְרֹךְ לְפָנֶיךָ שַׁחְרֵי וְגַם עַרְבֵי.
לְפָנַי גִּדְלָתְךָ אֶעֱמֵד וְאֶבְהֵל, / כִּי עֵינֶיךָ תִּרְאֶה כָּל מַחְשְׁבוֹת לְבִי.
מֵהַזֶּה אֲשֶׁר יוֹכַל הַלֵּב וְהַלְשׁוֹן / לַעֲשׂוֹת, וּמֵהַ פֶּחַח רוּחִי בְּתוֹךְ קַרְבִּי?
הֲנֵנּוּ לְךָ תֵּיטֵב וּמְרַתְּאֵנִישׁ, עַל כֵּן / אוֹדֶךָ בְּעוֹד תִּהְיֶה נִשְׁמַת אֱלֹהֵי בִי!

מהי עמדת הדובר כלפי האל? הסבר והדגם.

כיצד תוכל לזהות שהשיר שלפניך הוא "שיר קודש"? הצג שני נימוקים.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְחִידָה, שַׁחְרֵי הָאֵל וְסַפִּיּוֹ / ר' יהודה הלוי

יְחִידָה, שַׁחְרֵי הָאֵל וְסַפִּיּוֹ, / וְכִקְטַרְתַּת תְּנִי שִׁירְךָ בְּאַפִּיּוֹ!
הֲלֵא אִם תִּרְדְּפֵי הַבְּלִי זְמַנְךָ, / וְתֹאמְרֵי כִי אָמַת הֵם כָּל כְּשָׁפִיּוֹ,
וְתוֹלֵי אַחֲרָיו לִילֶךְ יוֹמְךָ / וְתַעֲרַב לְךָ תְּנוּמָה מְנַשְׁפִּיּוֹ –
דְּעֵי כִי אֵין בִּידֶיךָ מְאוּמָה, / אֲבָל עַץ יִיבֵשׁ מִחֹר עֲנָפִיו.
הֲיִי לְפָנַי אֶלְהִיךָ וּמִלְכְּךָ / אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנַפָּיו:
שְׁמוּ יִגְדַל וְיִתְקַדֵּשׁ בְּפִי כָל / אֲשֶׁר נִשְׁמַת אֱלֹהֵי חַי בְּאַפִּיּוֹ!

מה הדובר מבקש מנשמתו לעשות, וכיצד הוא משתמש בצירי הלשון (דימוי ומטפורות)

כדי לשכנע אותה לעשות זאת?

כיצד תוכל לזהות שהשיר שלפניך הוא "שיר קודש"? הצג שני נימוקים.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / ר' יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי? / דעי כי נעזרים כנערת ננערו.
הלעד ימי השחרות? קומי צאי / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו.
והתנערי מן הזמן כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצוא דרור ממעלה / ומתולדות ימים כימים יסערו.
הי אחרי מלבך מרדפת בסוד / נשמות אשר אל טוב יי נהרו.

פרש את ציורי הלשון (דימויים ומטפורות) ואת הצימודים בשיר, והסבר מה הדובר מביע באמצעותם.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כתנות פסים / ר' משה אבן עזרא

כתנות פסים לבש הגן / וכסות רקמה מדי דשא,
ומעיל תשבץ עטה כל יצן / ולכל יצן הראה פלאו.
כל ציץ חדש לזמן חדש / יצא שוחק לקראת בואו –
אך לפנייהם שושן עבר, / מלך, כי על הורם כסאו.
יצא מבין משמר עליו / וישנה את בגדי כלאו.
מי לא ישתה יינו עליו – / האיש ההוא ישא חטאו!

ציין מה הן המטפורות בשיר, והסבר מה הדובר מתאר באמצעותן.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.
הפֶּשֶׁט הַזְּמַן / ר' יהודה הלוי

הַפֶּשֶׁט הַזְּמַן בְּגַדֵי חֲרָדוֹת / וְלִבֶּשׂ אֶת בְּגָדָיו הַחֲמוּדוֹת,
וְלִבְשָׁה הָאֲדָמָה שֶׁשׁ וְרָקְמָה / וְעִשְׂתָּה מִשְׁבָּצוֹת זָהָב רַפִּידוֹת?
וְכָל מְזֻרַע יְאוּר – תִּשְׁבֶּץ, כְּאֵלוֹ / נְאוֹת גֶּשֶׁן בְּחֹשֶׁן הֵם אֲפֹדוֹת,
וּמַרְבְּדֵי נְאוֹת מְדַבֵּר – חֲטוּבוֹת, / וְרַעְמָסֶס וּפְתוּם – פֶּזוֹ רְבוּדוֹת.
5 וְשָׂדֵה עַל שִׁפְתַי הַיְאוּר וְשָׂדוֹת, / צְבָאוֹת הֵן, אֲבָל שֶׁהֵן כְּבִדּוֹת:
יְדִיָּהֵן כְּבִדּוֹ מִן הַצְּמִידִים / וְצָרוֹ צַעֲדֵיהֶן בְּצַעֲדוֹת.
וְלֵב יִפְתָּה וְיִשְׁכַּח אֶת זְקוּנָיו / וְיִזְכֹּר עוֹד יְלָדִים אוֹ יְלָדוֹת
בְּגֵן עֵדֶן בְּמַצְרַיִם בְּפִישׁוֹן, / בְּנִיּוֹת עַל שִׁפְתַי נָהַר וְשָׂדוֹת.
וְהַקְּמוֹת יִרְקַקְּוֹת אֲדָמוֹת / וְלִרְקָמוֹת מְלִבְשׁוֹת בְּגָדוֹת,
10 וְרוּחַ יָם תִּגְיַפְמוֹ, וְנִרְאוּ / כְּמוֹ מִשְׁתַּחֲוֹת אֵל אֵל וּמוֹדוֹת...

פֶּרַשׁ אֶת צִיּוּרֵי הַלְשׁוֹן (דימוי ומטפורות) בבתיים 1-6, והסבר כיצד מתקשר בית 7 לבתיים אלה.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.
עֵבִי שְׁחָקִים / ר' שלמה אבן גבירול

עֵבִי שְׁחָקִים כְּשׂוֹרִים גָּעוּ / כִּי הִסְתּוּ זַעַף וּפְגָיו רָעוּ.
וְכִמּוֹ תִרְגָּמִים יִרְדְּפֶם סַעַר, כְּמוֹ / סִרְגָּמִים בְּקִרְנֵי יוֹבְלִים תִּקְעוּ.
וּבְנֵי שְׁחָקִים בְּעֶרְפֶּל תָּעוּ / אֵף כּוֹכְבֵי בִקְרָ בְּאוֹרָם לָעוּ.
שָׁמֶשׁ גִּשְׁאָם עַל כְּנַפְיוֹ עַל פְּנֵי / אֶרֶץ, וְעַת כִּי נִבְקָעוּ – גְּבָקְעוּ.
פָּחִי גִשְׁמִים רִקְעֵם רוּחַ, וְעַב / קִצֵּץ פְּתִילִים עַד שְׂאוֹל נָעוּ.
הוּא הַרְוֵה, נַחַת גְּדוּדֵיהָ, וְגַם / הִכִּין תְּלַמִּיָּה עֲדֵי נוֹרָעוּ.
גְּלָה יְבוּל הָרִים אֲשֶׁר נִסְתָּר, כְּמוֹ / סוּדוֹת יִדְעֵם אִישׁ וְלֹא נוֹדְעוּ.
כָּל הִסְתּוֹ בְּכוֹ עֲנִינוּ עַד אֲשֶׁר / חָיו עֲצֵי שָׂדֵה אֲשֶׁר גָּעוּ.

הסבר מהו התהליך המתואר בשיר וכיצד הוא מעוצב באמצעות ציורי הלשון (דימויים ומטפורות).

שירת ביאליק

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

על השחיטה / חיינ ביאליק

שמים. בקשו רחמים עלי!
 אם-יש בכם אל ולאל בכם נתיב -
 ואני לא מצאתיו -
 התפללו אתם עלי!
 אני - לבי מת ואין עוד תפלה בשפתי.
 וכבר אולת יד אף-אין תקנה עוד -
 עד-מתי, עד-אנה, עד-מתי?

התלן! הא צואר - קום שחט!
 ערפני כפלב, לך זרע עם-קרדם,
 וכל-הארץ לי גרדם -
 ואנחנו - אנחנו המעט!
 דמי מתר - הך קדקד, רזנק דם רצח,
 דם יונק ושב על-בתנתך -
 ולא ימח לנצח, לנצח.

ואם יש-צדק - יופע מיד!
 אף אם-אחרי השמדי מתחת רקיע
 הצדק יופיע -
 ומגר-נא כסאו לעד!
 ובקשע עולמים שמים ימקו;
 אף-אתם לכו, ודים, בחמסכם זו
 ובדמכם חיו והנקו.

וארור האומר: נקם!
 נקמה כזאת, נקמת דם ילד קטן
 עוד לא-כרא השטן -
 ויקב הדם את-התהום!
 יקב הדם עד תהמות מחשפים,
 ואכל בחשף וחתר שם
 כל-מוסדות הארץ הנמקים.

ממה נובעים ייאשו וזעמו של הדובר, וכיצד הוא מביע רגשות אלה במהלך השיר?
 בתשובתך התייחס לציורי הלשון (דימויים ומטפורות), לחזרות ולסימני הפיסוק.

8. לפניך שני הבתים המסיימים את השיר "וְהָיָה כִּי יֵאָרְכוּ הַיָּמִים", מאת ביאליק. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

וְהָיָה כִּי יֵאָרְכוּ הַיָּמִים / ח"נ ביאליק

מחזיונות הנביאים האחרונים

...

אוּ יבֹא הָרָעֵב.

הַשָּׂנֵא הָרָעֵב וְנִפְלָה, אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמֵהוּ,

לֹא רָעֵב לְלֶחֶם וּלְחֹזֶק, כִּי אִם-לְמִשִּׁיחַ!

וְהָיָה בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר, כְּמַעַט תִּגַּן הַחֲמָה,

וְאִישׁ מִמַּטְתּוֹ וְאִישׁ מִסֹּתֵר אֶהְלוּ

רְצוּץ נְדוּדִים, שְׁבַע חֲלוּמוֹת וְרִיק נֶפֶשׁ יָקוּם.

וּבְעוֹד קוֹרֵי שְׁנַת רִגּוֹ כְּעַסְעָסוּי

וְחֲרַדְתָּ לִילָה בְּעַצְמוֹי.

וּבְעוֹד יֵלֵל הַחֲתוּל וְשֵׁרֵט צַפְרָנְיוֹ

יַחֲטֹטוּ בְּמַחוּ וּבִקְרָבּוֹ –

וּמֵהָר אֶל זְכוּכִית חֲלוּנּוֹ וּמִחָה מַעְלִיָּה הַבְּלָה,

אוּ אֶל-סֶף אֶהְלוּ יְשָׁכִים וּבְכַפּוֹ עַל-עֵינָיו יֵאָהֵיל

וְנִשָּׂא עֵין דְּלוּחָה, קוֹדֶחַת וִירַעֲבַת יֵשַׁע

אֶל-עֵבֶר הַמִּשְׁעוּל הַקָּטָן אֲשֶׁר מֵאַחַר קַרְפִּיּוֹ

וְאֶל-צֹלַע תַּל הָאֲשֵׁפָה אֲשֶׁר סְמוּל בֵּיתוֹ –

וּבִקֵּשׁ אֶת-הַמִּשִּׁיחַ!

וְהַקִּיצָה הָאִשָּׁה מִתַּחַת הַשְּׂמִיכָה וְתַחְגֹּל,

וְהִיא פְרוּעַת רֹאשׁ וּמְעוֹכַת בָּשָׂר וְעֵכוּרַת רִיחַ,

וְאֶת-דָּדָהּ הַצּוֹמֵק מִפִּי תִינוּקָה תִשְׁמִיט.

וְהִטְתָּהּ אֲוֹן וְהַקְשִׁיבָה רֵב-קֶשֶׁב:

הַאֵין הַמִּשִּׁיחַ הוֹלֵךְ?

הָאִם לֹא עָלָה קוֹל נְעֻרַת אֲתוֹנוֹ?

וְעוֹלָל מְעֻרְסָה יִגְבִּיהַ רֹאשׁוֹ,

וְעַכְבָּר מִחֹרוֹ יִצִּיץ:

הַאֵין הַמִּשִּׁיחַ הוֹלֵךְ?

הָאִם לֹא קִשְׁקְשָׁה מְצֵלַת אֲתוֹנוֹ?

וְשִׁפְחָה נּוֹפַחַת בְּמַחֲסֵם מֵאַחֲרֵי הַכִּיָּרִים

אֶת-פְּרָצוּפָהּ הַמִּפְתָּח תִּשְׁלַח חוּצָה:

הַאֵין הַמִּשִּׁיחַ הוֹלֵךְ?

הָאִם לֹא-נִשְׁמָעָה תְרוּעַת שׁוֹפְרוֹ?

על-פי בתים אלה, מהי עמדת הדובר כלפי הציפייה לבוא המשיח, וכיצד מעוצבת עמדה זו?

/המשך בעמוד 7/

9. לפניך קטע מהשיר "אָכַן גַם זֶה מוֹסֵר אֱלֹהִים", מאת ביאליק.
קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

אָכַן גַם זֶה מוֹסֵר אֱלֹהִים / ח"נ ביאליק

אָכַן גַם זֶה מוֹסֵר אֱלֹהִים וְתוֹכְחָה רַבָּה –
אֲשֶׁר תִּתְכַחֲשׁוּ לְלִבְבְּכֶם;
חֲרַעְתֶּם עַל-כָּל-מַיִם אֶת-דַּמְעַתְכֶם הַקְּדוֹשָׁה
וְעַל כָּל-קוֹ אֹר רְמִיָּה תִחְרְוֶיהָ;
וְשִׁפְכֶתֶם אֶת-רוּחְכֶם עָלַי כָּל-שֵׁשׁ גִּזְרֵי
וּבְחִיק אָכַן זָרָה אֶת-נַפְשְׁכֶם תִּשְׁקְעוּ;
וּבַעוֹד בְּשִׂרְכֶם מִסְפֹּטֶי דָם בֵּין שְׁנֵי זוּלָּיִכֶם –
תִּאֲכִילוּם גַּם-אֲכֹל אֶת-נַשְׁמַתְכֶם.
וּבְנִיתֶם אִתֶּם לְמַנְדִּיכֶם אֶת-פִּיתֶם וְאֶת-רַעְמַסְס
וְהָיוּ יְלָדֵיכֶם לְכֶם לְלִבְנִים;
וּבְשׁוּעַ אֵלֵיכֶם נַפְשָׁם מִן-הַעֲצִים וְהָאֲבָנִים –
בְּמָבֹא אֲזַנְכֶם שׁוֹעֵתֶם תִּגְוַע.
וְאֲשֶׁר יִגְדֵל מִבְּנֵיכֶם נִשֵּׂר וְעָשָׂה כְּנֶף –
מִקְנֹו תִשְׁלַח וְהָיוּ לְנִצָּח;
וְגַם כִּי-יִמְרִיא, צָמָא שְׁמֵשׁ הָאֲדִיר, בְּמָרוֹם –
לֹא-אֵלֵיכֶם הַמְּאֹרֹת יוֹרִיד;
וְכִי-יִבְקַע עֵב בְּכַנְפָּיו וְסָלַשׁ נְחִיב לְקָרֵן –
לֹא-עֵלֵיכֶם הַקָּרֵן תִּצְנַח;
הַרְחַק מִכֶּם עַל-רֹאשׁ צוּרִים יִצְרִיחַ
וְהָד קוֹלוֹ לֹא-יִגִיעַ עֲדֵיכֶם.
כָּכָה תִשְׁכְּלוּ אֶת-חֲמוּדֵיכֶם אַחַד אַחַד
וּנְשָׂאֲרֶתֶם עֲרִירִים.

...

מהי התוכחה העולה מדברי הדובר בשורות אלה, ובאילו אמצעים אמנותיים הדובר משתמש כדי לבטא אותה?

שירת המאה ה-20

10. בחר בשיר משירת המאה ה-20 שנחרת בזיכרונוך. צטט מזיכרונוך שורות אחדות מהשיר.
מה מבטאות שורות אלה, ומהי תרומתן למשמעות השיר?
שים לב: אינך רשאי לבחור בשירי ביאליק המובאים בשאלות 7-9.

שים לב!

מהפרקים השני, השלישי, הרביעי והחמישי, עליך לענות על שלוש שאלות בלבד, כל אחת מפרק אחר (לכל שאלה – 24 נקודות; סה"כ – 72 נקודות).

פרק שני: סיפור (כולל יצירת עגנון)

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 11-12.

11. בחר בשני סיפורים (לפחות אחד מהם מאת עגנון), שמהם משתמעת ביקורת על תכונות אנושיות או על תופעות חברתיות.
- הסבר מהי הביקורת המשתמעת מכל אחד מהסיפורים שבחרת, ותאר כיצד היא באה לידי ביטוי.
- שים לב:** תוכל לענות גם על-פי היצירות מאת עגנון המפורטות להלן: "והיה העקוב למישור"; "עגונות"; "בדמי ימיה"; "שבועת אמונים"; "גבעת החולי"; "סיפור פשוט".
- גם אם תבחר לענות על-פי אחת מיצירות אלה, עליך להתבסס על סיפור נוסף (מאת עגנון או סופר אחר).
12. בסיפורים רבים עיצוב הדמויות נעשה באמצעות שימוש באמצעים הבאים:
- מוטיבים חוזרים.
  - תקבולות (= אנלוגיות).
  - ניגודים (בדמות עצמה או בינה לבין דמויות אחרות).
  - תיאורי טבע.
- בחר בשני סיפורים (לפחות אחד מהם מאת עגנון).
- הסבר כיצד אחד מאמצעים אלה תורם לעיצוב דמות בכל אחד מהסיפורים שבחרת. (תוכל להסביר בעזרת אותו אמצעי בשני הסיפורים.)
- שים לב:** תוכל לענות גם על-פי היצירות מאת עגנון המפורטות להלן: "והיה העקוב למישור"; "עגונות"; "בדמי ימיה"; "שבועת אמונים"; "גבעת החולי"; "סיפור פשוט".
- גם אם תבחר לענות על-פי אחת מיצירות אלה, עליך להתבסס על סיפור נוסף (מאת עגנון או סופר אחר).

פרק שלישי: רומאן ונובלה* (לא כולל יצירת עגנון)

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 13-14.

13. תאר שני אירועים מרומאן או משתי נובלות* (אירוע אחד מכל נובלה), שבהם משתתפת דמות מרכזית, והסבר מה אפשר ללמוד מכל אחת מהאירועים על הדמות המרכזית.
14. ברומאנים ונובלות רבים מתוארות דמויות הנתפסות כ"אחרות" על-ידי החברה הסובבת אותן.
בחר בדמות כזאת מרומאן או מנובלה* שלמדת, הסבר במה "אחרותה" באה לידי ביטוי, ותאר את מערכת היחסים שלה עם הסובבים אותה.
- * הערה: אם בחרת להתבסס על נובלות, תוכל לבחור אך ורק מבין הנובלות המפורטות להלן: נמלים, עתליה, נביא, אחרי הילדות, שונא הנסים, כינורו של יוסי, שלושה ימים וילד, לב הקיץ לב האור, חירבת חיזעה, עוגיות המלח של סבתא סולטנה, לוויה בצהריים, המינה ליוה, העיירה שבה נעצר הזמן, לב של כלב, בטבעת החנק, הזקן והים, היונה, טוניו קריגר, מוות בוונציה, הנשיקה למצורע, הורתו, ברטלבי, רעידת אדמה בצ'ילי.

פרק רביעי: דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 15-16.

15. בטרגדיה הקלאסית קיים תהליך המוביל את הגיבור מ"עיוורון" להתפכחות.
בחר בטרגדיה שלמדת מאת סופוקלס או מאת שקספיר.
הסבר מה גורם ל"עיוורון" בטרגדיה זו, וכיצד מגיע הגיבור להתפכחות.
16. בחר בסצנה (תמונה) מרכזית במחזה שלמדת.
הסבר מהו הקונפליקט שבא לידי ביטוי בסצנה שבחרת, ומה הן תכונותיהן ועמדותיהן של הדמויות המופיעות בה.

פרק חמישי: ספרי קריאה / סיפור שלא נלמד

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 17-18.

ספרי קריאה

17. בחר בספר שקריאתו עזרה לך להבין טוב יותר את טבע האדם או את היחסים בין בני-אדם.
הסבר מהי ההבנה שעוררה בך קריאת הספר. בסס את דבריך על דוגמאות מהספר.

סיפור שלא נלמד

18. לפניך סיפור מאת קלרה אשר־פינקהוף. קרא אותו, וענה על שלושת הסעיפים א-ג שאחרינו.

מיד ליד / קלרה אשר־פינקהוף

האם הצעירה ממתינה עד שיחשיך בחוץ. כך הוסכם, מפני שדברים שכאלה אין עושים באור יום.

היא מלבישה את הילדה המפוזת בגדים על גבי בגדים. מעודה לא הייתה בחוץ אחרי חשכה, ועליה להיות לבושה כראוי. וככל שתלבש יותר בגדים, יהיו פחות בגדים לארוז במזוודה הקטנה.

"נכון שהולכים לבוטרונו?" צוה הקול הקטן מפעם לפעם.

מִיָּן לילדה המילה הזאת, בובטרונו? לא ממנה – היא לא רצתה לשקר. אולי מפני שהיציאה בערב לרחוב, יש בה משום חג, ולמילה בובטרונו יש צליל שמח.

"זהו, מוכנים", היא אומרת. "עכשיו תגידי שלום לאבא ותתני לו נשיקה, כי אנחנו יוצאות." הילדה עומדת על בהונותיה ליד האיש, המביט חסר ישע אל אשתו הצעירה. זו מניעה הן בראשה בחיך מתוח. חיוכה אומר "בלי פֶּרְדָּה. סיכמנו שהיא תלך בשמחה."

"ישלום מיידלע*", הוא אומר, "תבלי יפה."

"הולכים לבוטרונו." זה הצליל האחרון שהוא שומע מפיה.

בדרך, ברחובות המואפלים, הקול הקטן מטרטר בלי הרף.

"למה כל כך חושך ברחוב?"

"כי הירח עוד ישן."

"אבל בבובטרונו יהיה אור, נכון?"

"ודאי שיהיה."

ובזמן שהיא משיבה, המחשבות מוסיפות להתרוצץ במוחה: היא בלונדינית, והיא ילדה. כי זה היה התנאי: בלונדינית וילדה. אם כן, עליו לשמוח שיש לי ילדה בלונדינית. לשמוח שהיא הולכת ממני.

"וואני לא צריכה ללכת לישון עוד המון זמן, נכון?"

"בטח. עוד המון המון זמן."

"כי הייתי טובה טובה, נכון?"

"כי הייתי טובה טובה."

ובלבה היא שואלת: האם תהיי טובה גם כשתהיי בין זרים, שאסור לי להכירם מחמת הסכנה? האם תהיי טובה כאשר תושבי אליי? הייתכן שלא תושבי אליי לעולם?

"הבובטרונו רחוק?"

"אני לא יודעת. אני מביאה אותך אל דודה אחרת, והיא תיקח אותך."

"הדודה הזאת רחוקה?"

"לא, תכף נגיע."

* מיידלע – ילדה (באידיש)

"למה את לא באה אתנו לבובטרוך?"

"אין לי זמן."

"פעם אחרת אולי?"

והמחשבה מכרסמת: איך אנחנו משקרים, איך... והמזוודה כבדה בידה האחרת. הן מגיעות אל הבית. שם ממתינה להן בחורה שכבר העבירה הרבה ילדים יהודים, והיא ששומרת את סוד הבית המאמץ. היא שאמרה לה, שצריך שתהיה זו ילדה ובלונדינית.

בזמן שהן עולות במדרגות היא משתדלת להרהר בבובטרוך. הילדה הטילה את הרעיון לחיקה כמו כדור משחק עליז שעליה לתפסו. בראש המדרגות היא מסוגלת אפילו להראות פנים עליזות.

הבחורה כבר ממתינה להן, רצינית ומסורה למלאכתה המסוכנת. היא לא ציפתה לפגוש אדם צוחקת בשעה שהיא באה למסור את ילדתה, אולי לעולמים. אבל היא משתלבת במשחק ומקבלת את רעיון ההליכה לבובטרוך; היא אף אומרת בלבה שתקיים זאת בהזדמנות ראשונה.

"עכשיו את תקחי אותי!" שואלת הילדה, שְׁשָׁה להפיק הנאה מכל רגע.

"כן", אומרת הבחורה. "עכשיו נגיד שלום לאמא."

היא מורגלת באותם מעמדים של ניתוק, של קריעה. מעמדים שמאיימים לא פעם לקרוע את לבה. אבל הפעם הזאת שונה. הפעם האם מעזה לצחוק.

הילדה נושקת לה נשיקה חטופה.

"שלום! אני לא צריכה עוד ללכת לישון, נכון?"

"לא, את לא צריכה", אומרת האם, ואשליית הבובטרוך אינה מסייעת לה עוד.

"שלום – שלום ילדה – ושתייהני."

לרגע הילדה כולה תשומת לב.

"את עצובה כי את לא יכולה לבוא אתנו?"

האם רק מניעה את ראשה ומביטה אל הבחורה חסרת ישע. שתלך לה עכשיו. – שלא תאריך את העינוי...

והילדה נושקת לה ואומרת מתוך הדגשת כל מילה:

"אם לא תבכי, גם את תבואי בפעם הבאה, טוב?"

ענה על שלושת הסעיפים א-ג.

א. מהי הסיטואציה (המצב) שבה נתונות הדמויות, וכיצד כותרת הסיפור מבטאת

סיטואציה זו? (7 נקודות)

ב. על הסיטואציה שבה נתונות הדמויות לומדים הקוראים, בין היתר, מתוך דברים שנרמזים, ואינם נאמרים במפורש.

הבא שלוש דוגמאות לרמזים כאלה. (9 נקודות)

ג. הסבר מה אפשר ללמוד מהדיאלוג על דמות האם ועל דמות הילדה. (8 נקודות)

בהצלחה!